

ภาคผนวก ง

เครื่องดนตรีโนราของบ้านเกาะประคู้

ปี่ เป็นปี่ขนาดใหญ่ เรียกว่าปี่ตัน ส่วนกว้าง 5 เซนติเมตร ส่วนยาวเรียกว่าลำกล้อง ยาว 42 เซนติเมตร มี 6 รู ทำจากแกนไม้ต้นมะม่วงส่วนมากนิยมใช้ไม้มะม่วง ไม้รักขาว ไม้ต้นซี่เหล็ก ไม้มะขาม เพราะจะมีน้ำหนักดี และให้เสียงเพราะ ส่วนบนเรียกว่า พวด ทำจากเหล็กที่ห่อด้วยใบตาลโตนดแล้วมัดด้วยเชือก ใช้เป่านำเพื่อเป็นการเริ่มเตรียมพร้อมในการรำและประสานกับเครื่องดนตรีอื่นเมื่อโนรารำ

ภาพที่ 15

ปี่ตัน

ทับ เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ตี โดยจะตีตามทำรำของโนรา และตีนำเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ มีจังหวะ ปัง ๆ พับ ๆ ปัง ๆ พับ ๆ เสียง “ปัง” เป็นเสียงใหญ่จะตีที่ตัวขวาเวลา ส่วนเสียง “พับ” ตีที่ตัวซ้ายเป็นเสียงเล็ก ไม้ที่นิยมทำ เช่น ไม้ทัง ไม้มะม่วงหินมพาน ไม้ขนุน ข้างในชุดเป็นโพรง ซึ่งนิยมใช้หนังค่างหุ้มเพราะมีความทน ส่วนลำตัวจะร้อยด้วยเชือกเอ็น บริเวณด้านกว้างที่ใช้ตีจะร้อยด้วยด้ายเรียกว่าคิ้วนาง มีขนาดยาว 40 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางด้านกว้างที่ตีประมาณ 20 เซนติเมตร ด้านท้ายเล็กกว่าจะตีหลังจากที่ปี่ดังขึ้น เพื่อบอกจังหวะการรำของโนรา ทั้งรำสอด และโยนท่าของผู้รำ

ภาพที่ 16

ทับ

กลอง เส้นผ่าศูนย์กลาง 24 เซนติเมตร สูง 28 เซนติเมตร นิยมทำด้วยไม้ตะเคียน และไม้ขนุนเพราะมีความแข็งแรง ด้านบนหุ้มด้วยหนังวัว และทำให้ติดแน่นโดยการเจาะแล้วตอกด้วย ลูกสลัก ส่วนปลายหนังที่โผล่จะหุ้มด้วยหวายที่นำมาขัดเป็นลาย 2 เพื่อไม่ให้หนังโผล่ ด้านหนึ่งจะเอาไม้ไผ่ 2 ชิ้น มาติดทับไว้เป็นขากลอง เพื่อให้ตีได้สะดวก มีไม้ตี 2 ด้ามทำจากไม้ไผ่เพราะหนัก ตีได้ดี มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร ยาว 32 เซนติเมตร ส่วนปลายที่ใช้ตีเรียวยาวมา เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.6 เซนติเมตร ตีบอกจังหวะ เป็นจังหวะ ตุง ๆ ๆ ๆ . . . ตุงตะลุงตุง ๆ . . . แล้วแต่การเล่นแต่ละครั้ง ตีประสานกับทับ เป็นการเริ่มประโคมเครื่องดนตรีให้เริ่มเข้ากัน

ภาพที่ 17

กลอง

โหม่ง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ตัวโหม่ง ไม้ตี และกลองใส่โหม่งหรือรางโหม่ง ตัวโหม่งทำด้วยทองเหลือง มี 2 ตัว ลักษณะเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 14 เซนติเมตร สูง 3 เซนติเมตรตรงกลางจะนูนขึ้นเรียกว่า “ปุ่มโหม่ง” มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6.5 เซนติเมตร สูงประมาณ 2 เซนติเมตรเพื่อตี ด้านในกลวง ด้านข้างเจาะรู ด้านละ 2 รู สำหรับคล้องเชือกไนลอน เพื่อนำมาขึงไว้ในกล่องไม้ที่ทำมาเฉพาะใส่โหม่ง ที่มีขนาดกว้าง 23.5 เซนติเมตร ยาว 47 เซนติเมตร สูง 18 เซนติเมตร ด้านบนเจาะรูใหญ่กว่าปุ่มโหม่งเล็กน้อยเพื่อเวลาปิดจะได้ไหลออกมา ด้านข้างทั้งหมดเจาะเป็นรูเพื่อให้เสียงออกมา ทำจากไม้ขนุน โดยไม้ตีจะยาวประมาณ 19 เซนติเมตรมือจับถนัดพอดี ตรงปลายไม้พันด้วยยางซึ่งใช้ขี้นางพารามาแปะและรัดด้วยหนังสติก มี 2 ลูกคือ ลูกเอกและลูกโท ลูกเอกจะมีเสียงดัง “โหม่ง” ลูกโทจะมีเสียงดัง “ทุ้ม” ใช้ตีพร้อม ๆ กับฉิ่ง

ภาพที่ 18

โหม่ง

ฉิ่ง ทำด้วยทองเหลือง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร สูง 2 เซนติเมตร ฝาข้างหนึ่งจะติดอยู่กับไม้ที่ทำเป็นฐานรองด้วยตะปู อีกข้างจะร้อยด้วยเชือกเพื่อสามารถจับตีได้ดีพร้อม ๆ กับฉิ่งเพื่อประสานกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่นี้จะใช้คนตีคนเดียวกับโหม่ง

ภาพที่ 19
ฉิ่ง

